

Projekat LIFE16 CCA/HU/000115 LIFE-MICACC

(Zajednički izveštaj pet oglednih projekata)

Püspökszilágy (Pišpeksilad): Usporavanjem odtoka protiv bujičnih poplava

U Pišpeksiladu, koji se nalazi u predelu Čerhat, pored potoka Siladi, su se umesto bržeg odvoda voda odlučili za usporavanje odtoka, da bi zadržali-sačuvali vodu. Na rečnom slivu iznad sela, na sezonskim vodotocima koji se ulivaju u potok je na osnovu međunarodnih iskustava sagrađeno sedam propusta od balvana. Male brane su sastavljene od balvana koji su posečeni na licu mesta, a cilj im je da prilikom provale oblaka zadrže i polako puštaju dalje vodu koja se odjednom skuplja u velikim količinama i koja nosi sa sobom i tlo sa njiva. Osim toga su obnovljene i četiri male brane od prirodnog kamena za zaustavljanje rečnog taloga. Ako se izgrade takvi ustavi na više mesta, oni ublažavaju vrh poplave i sprečavaju poplavljanje. Osim toga je pored potoka, u jednom vlažnom šumarku napravljeno malo akumulaciono jezero, koje prihvata poplavne vode, a u sušnim letnjim mesecima funkcioniše kao vlažno stanište.

Bátva (Baća): Novi putevi u vodoprivredi atmosferskih padavina

U Baći su neočekivane atmosferske padavine često poplavljivale ulice i podrumne. Umesto odvođenja voda su odlučili da sačuvaju tu kišnicu, jer godišnji nivo padavina u Baći ne prelazi 550 mm, a to je manje od potrebnog. U okviru projekta MICACC su skupljenu kišnicu kanalisali u zapuštenu, staru jamu na kraju sela, odakle je ranije vađena glina i gde je sad na površini od 1 hektara napravljeno vlažno stanište. Tako nastalo jezerce čuva dragocenu vodu za sušna vremena, filtriranjem nadoknađuje podzemne vode, a isparavanjem popravlja mikroklimu, navodnjava biljni svet i ublažava posledice klimatskih promena. Jedna strana obale je pristupačna, pogodna za rekreaciju, a na drugoj je ostavljena prirodna okolina za biljni i životinjski svet – između ostalog tu žive zaštićene vrste gmizavaca i ptice koje gnezde među trskom. Na obali su u saradnji sa stanovništvom zasađene autohtone vrste drveća: crne topole, bele vrbe, panonski jasenovi, crne jove.

Rákócziújfalu (Rakociujfalu): Kako zadržati unutrašnje vode

I u mestu Rakociujfalu na srednjem toku reke Tise sve češće se javljaju vodoprivredni problemi koji karakterišu celu Panonsku niziju. Visok je broj sunčanih sati zato je potencijalno isparavanje veće od godišnje količine padavina: ovo je jedan od najsušnijih predela u Mađarskoj. Istovremeno svakog proleća su velike štete u poljoprivredi zbog unutrašnjih voda koje se pojavljuju na zemljištima posle otapanja snega ili obilnijih padavina. Investitor akumulacijskog jezera za unutrašnje vode je lokalna samouprava, koja ovom investicijom rešava dva problema odjednom: prilikom nadolaska oblinih prolećnih voda su se one dosad puštale u reku Tisu, a sad se kanališu na novo vlažno stanište, i tako sa zadržavaju na teritoriji naselja. Na kanalu je izgrađena podesiva brana, posredstvom koje se na zemljištima koja su locirana dalje od Tise kasnije osete posledice suše. A kada zbog klimatskih promena ne pada sneg i izostanu prolećne obilne vode, kako se to dogodilo i ove godine, u novo jezero može da se redovno pušta i voda iz obližnjeg ribnjaka, ili u slučaju višeg vodostaja i iz reke Tise.

Ruzsa (Ruža): I siva voda je vredna

U mestu Ruža na predelu Homokhát (Peščanom grebenu) je voda u zadnje vreme postala veoma dragocena, kanali za odvod unutrašnjih voda su već godinama suvi. U naselju se suočavaju sa nedostatkom prirodnih površinskih voda i sa poniranjem podzemnih voda, a uz to predstavlja problem i sve toplija, sušna klima. U ovoj situaciji svaka kap vode postaje vredna: vredan izvod vode je i postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda sa svojim dnevnim prosekom od 150 m³ pročišćene otpadne vode i prečištač pitke vode sa dnevnim prosekom od 10-20 m³ tehnološke vode. U projektu LIFE je izrađeno rešenje za zadržavanje obe vrste voda. Siva voda se više ne pušta u kanal, nego se skuplja u nekoliko manjih jezera, prebacuje se u drugi bazen i odatle se voda filtrira u tlo. Osim toga su na jedan manji kanal za odvođenje

unutrašnjih voda postavljene drvene ustave za slučaj kada ipak budu stigli kišni periodi, da bi se voda zadržala na pašnjacima oko obale.

Tiszatarján (Tisatarjan): Lokalna privreda na plavnom području

Tisatarjan pripada plavnom području reke Tise u županiji Boršod. Posle regulisanja reke, odvodnjavanja vlažnih staništa, širenjem obrade zemljišta na plavnom području, sve većem uticaju suše, zapostavljanja uzgoja životinja su se na plavnom području u velikom broju pojavile invazivne biljke (npr. bagrenac ili čivitnjača). Pre nekoliko godina se u Tisatarjanu zajedno sa organizacijom „WWF Magyarország“ pristupilo izradi modela održive privrede na plavnom području, koji je pomogao u zatiranju čivitnjače. Na teritoriji koja je tada očišćena od invazivnih biljaka je danas pašnjak za mađarska siva goveda i vodene bivole. Ali kao posledica klimatskih promena su se skoro isušila i jezera koja su nastala na plavnom području, u zapuštenim jamama za vađenje gline, gde su nastala staništa vodenih bivola. Radi povećanja zadrživih vodnih zaliha su uz te jame izgradili još jedan bazen, a na obalama su izvedene prirodne kosine. O okviru projekta je izgrađen i jedan mol, odakle posetioci mogu iz blizine posmatrati bivole. Uskoro se otvara edukativna staza o vodenim bivolima, koja će privući i posetioce koji se zanimaju za ekoturizam.

